

**СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ : СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ
SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS: CURRENT CHALLENGES AND
PERSPECTIVES**

Розвиток економіки в розвинених країнах супроводжувався у другій половині ХХ ст. активним соціальним прогресом, змінами в інституціональній структурі й суспільній свідомості, поступовим зміщенням акценту в напрямі інтелектуальної праці за рахунок зростання освіченості переважної частини населення, поглиблення в суспільне життя принципів демократії, нарешті, масовим поширенням інформації завдяки Інтернету та соціальних мереж. Зміни, що відбуваються в ринковій економіці, призвели до відносного зменшення рівня експлуатації найманих працівників, до прояву турботи про них і суспільних інтересів. У світі все більш загострюються та стають актуальними проблеми зайнятості населення, соціальна нестабільність, погіршення стану навколишнього середовища. Тому корпоративна соціальна відповідальність стає одним із найважливіших напрямів ринкової економіки.

Поняття соціальної відповідальності досить багатогранне та включає різноманітність взаємодоповнюючих і альтернативних теорій. На переконання Аделькіна Ф. соціальна відповідальність бізнесу – це добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства в соціальній, економічній і екологічній сферах, пов'язаних з основною діяльністю підприємства або тими, що виходять за рамки певного мінімуму [1].

Акімова І. вважає, що корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – це відповідальність компанії за вплив її рішень і дій на суспільство, навколишнє середовище шляхом прозорості та етичної поведінки, яка сприяє сталому розвитку, у т.ч. здоров'ю та добробуту суспільства; враховує очікування зацікавлених сторін; відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки та інтегрована у діяльність організації і практикується у її відносинах [2]. На нашу думку, соціальна відповідальність бізнесу – це відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, за тих, на кого безпосередньо чи опосередковано ці рішення впливають. В даному аспекті, соціальна відповідальність бізнесу передбачає відповідальне ставлення будь-якої компанії до свого продукту або послуги, до споживачів, працівників, партнерів, а також гармонійне співіснування взаємодії та постійний діалог із суспільством, участь у вирішенні найгостріших соціальних проблем.

Існують зовнішні та внутрішні інституційні форми соціальної відповідальності суб'єктів господарювання. Внутрішня соціально відповідальна діяльність включає: професійний розвиток і навчання персоналу; залучення та утримання талановитих працівників; турбота про соціальну захищеність; безпека, охорона та гігієна праці; реалізація корпоративних програм з охорони та зміцнення здоров'я співробітників; мотивація праці та стабільність зарплати; створення умов відпочинку та дозвілля; підтримка внутрішніх комунікацій; участь працівників у прийнятті управлінських рішень тощо.

Зовнішніми формами соціальної відповідальності є: добросовісна сплата податків; сумлінна ділова практика; виконання вимог міжнародного і національного законодавства; інформаційна відкритість і прозорість; найвищі стандарти якості продукції та послуг для

споживачів; розвиток громадянського суспільства; взаємодія з місцевими громадами і владою у розвитку територій та оздоровленні населення; охорона навколишнього природного середовища; раціональне природокористування; благодійність і меценатство; волонтерство; соціально-етичний маркетинг та т. ін. Сьогодні багато вітчизняних дослідників і практиків вважають соціальну відповідальність дієвим механізмом зростання конкурентоспроможності організацій [3].

Для українських компаній соціальна відповідальність переважно носить разовий характер, спрямований на покращення репутації, без бажання (часто і можливості) розглядати даний процес як тривалий і безперервний, нарешті, відсутня конструктивна, взаємовигідна взаємодія роботодавців і найманих працівників. Розвиток цього процесу в Україні має численні бар'єри, часом як штучні, так і природні. У національному господарстві України певною мірою представлені всі рівні реалізації концепції соціальної відповідальності. У той же час існуючу систему соціальної відповідальності неможливо назвати гармонійною, оскільки багато її елементів не виникли в ході еволюційного розвитку ринкових відносин, а залишилися у спадок від радянської системи соціального забезпечення. Механізми соціальної відповідальності, що виникли поза підприємницької культури, виявилися в більшості випадків нежиттєздатними в умовах ринкової системи господарювання [6].

Органи влади, як на державному, так і регіональному рівні, розглядають інститут соціальної відповідальності як елемент додаткового оподаткування бізнесу, як джерела поповнення бюджету шляхом делегування йому соціальних функцій, які погано вирішуються владою. Громадянське суспільство в Україні не має достатньої зрілості, активності, характеризується сильною фрагментацією, і це не дозволяє забезпечувати достатнього високого рівня впливу на суб'єкти бізнесу з розширення діапазону соціальних програм. Функціональна вузькість соціальної відповідальності, нерозуміння її суті, можливо і небажання, обмежують сферу реалізації до границь соціального партнерства, взаємодії керівництва та профспілок підприємства щодо вирішення питань трудових відносин. На думку М. Мурашко, відсутність ідеології соціально відповідального підприємництва та вимушений характер цієї відповідальності яскраво характеризують сучасний стан соціальної відповідальності [6].

Відповідно до матриці бізнес-можливостей соціальної відповідальності для вітчизняних компаній виділяються наступні бізнес вигоди від використання практик КСВ у своїй діяльності: – розширення доступу до нових ринків за рахунок використання міжнародних стандартів; – формування позитивного іміджу компанії за рахунок підвищення лояльності клієнтів, вартості бренду, налагодження партнерських зв'язків; – удосконалення виробничих процесів – зростання продуктивності праці, ріст прибутковості діяльності, економія витрат при використанні екологічно безпечного устаткування; – стабільність трудових ресурсів; – ефективний ризик – менеджмент; – залучення коштів спеціалізованих фондів «соціальних інвестицій» під програми КСВ для відповідальних бізнес-лідерів[4].

Бізнес відіграє важливу роль у розвитку країни, але сьогодні Україна потребує, як ніколи раніше, бізнесу на рівні формування та впровадження цінностей, бізнесу, де корпоративна соціальна відповідальність є частиною бізнес-стратегії. На жаль, сьогодні таких компаній все ще є небагато[5].

Перелік використаних джерел:

1. Аделькин Ф. Результаты исследования социальной ответственности украинского бизнеса / Ф. Аделькин. – К. : Блакить, 2005. – 349 с.
2. Акімова І. Соціальна відповідальність українського бізнесу : результати опитування / І. Акімова, А. Марцінків, О. Осінкіна. – К. : ООН, 2013. – 53 с.
3. Головінов О. М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми / О. М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 2. – С. 187 – 192

4. Грішнова О. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні / О. Грішнова // Україна: аспекти праці. – 2010. – № 7. – С. 3–8.
5. Лункіна Т. І. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення / Т. І. Лункіна, Власюк І. М. // Modern Economics. – 2017. – №1. – С. 24 – 30.
6. Мурашко М. І. Концептуальні основи соціальної відповідальності бізнесу в Україні / М. І. Мурашко // Демографія та соціальна економіка : Науково-економічний та суспільно-політичний журнал . – 2009. – № 2. – С. 114 – 122.

УДК 330.564.2

Кудлак Віталій

к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна

Vitaliy Kudlak

Associate Professor of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Pului National Technical University,
Ternopil, Ukraine

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ДИНАМІКА ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ THE MODERN STATUS AND DYNAMICS OF THE POPULATION'S INCOME

Наприкінці лютого 2018 р. Євростат оприлюднив інформацію про розміри мінімальних заробітних плат у Євросоюзі (станом на 1 січня 2018) [1].

За виключенням Данії, Італії, Кіпру, Австрії, Фінляндії і Швеції – де практики виплати мінімальної заробітної плати не має, були оприлюднені дані для всіх країн-членів Євросоюзу.

Найнижчий показник мінімальної заробітної плати у Болгарії - 261 євро, а найбільший у Люксембурзі – 1999 євро. До слова, в переказі на євровалюту, мінімальна заробітна плата у США становить 1048 євро (дані на січень 2018) [1].

По решту країн Євросоюзу показники мінімальної заробітної плати такі: Литва (400 євро), Румунія (408 євро), Латвія (430 євро), Угорщина (445 євро), Хорватія (462 євро), Чехія (478 євро), Словаччина (480 євро), Естонія (500 євро) і Польща (503 євро), Португалія (677 євро), Греція (684 євро), Мальта (748 євро), Словенія (843 євро) і Іспанія (859 євро), Великобританія (1401 євро), Німеччина і Франція (1 498 євро), Бельгія (1563 євро), Нідерланди (1578 євро), Ірландія (1614 євро) [1].

В Україні, за даними Державної служби статистики, за грудень минулого року середня зарплата становила 8777 грн. (для Тернопільщини – 6828 грн.). Перевівши ці суми в Євро (за даними НБУ середньорічний (2017 р.) офіційний курс євро на рівні 30грн/євро) отримаємо 292,6 та 227,6 євро відповідно. Але це середні показники, а мінімальна заробітна плата на даний момент становить 3723 грн., що складе 124,1 євро.

Проте, в процесі аналізу доходів населення важливе значення має не тільки їх номінальна та реальна величина і динаміка, але й структура.

Згідно останніх даних вітчизняної статистичної служби, за 3 квартал 2017 року, в структурі доходів українців домінуюче місце займає заробітна плата. За офіційними даними цей показник знаходиться на рівні 43,3% [2]. Враховуюче той факт, що велика частка заробітних плат виплачується в «конвертах», даний показник, на наш погляд, применшений.

Зокрема, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, станом на початок 2017 року, оцінило рівень тіньової економіки в нашій державі на рівні 37% від офіційного показника ВВП [3]. На нашу думку, даний показник можна використати для непрямої оцінки